

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 43820-4

A O V A K S

JÕULUTERVITUS HÕBEPLANEEDILT

Lastenäidend 1 vaatuses

Rootsis 1975

1828
1975

T e g e l a s e d :

Tädi Trussilla

Kapten, tema mees

Mait

Lia

Mirre

lapsed, nende hoolealused

Purken

Impa

Kärte

naaber Andersoo lapsed

Taavi

Meesi

naaber Peetersoo lapsed

Prauhvõmm, juhuslik külaline Hõbeplaneedilt

Hõbehabe

Hõbeleegid

elanikud Hõbeplaneedilt

(Tähelepanuks: lapsed 9.a. kuni 6.a. vanuse piirides,
neist Mirre kõige noorem)

Lumine jõuluõhtu kuskil eeslinna villade rajoonis

Suur hästi sisustatud elutuba.

Ees vasakul seinas üks teistesse tubadesse, seina ääres sohva, laud tugitoolide ja lugemislambiga.

Keskel seinas kõrge ja pea tervet seina haarav aken, kust näha tükike lumist aeda ja kaugeid sõidutee tulesid.

Paremal seina nurgas kõrge ja laia avaga moodne lahtine kamin, pehme istmega selle ees.

Paremal eesplaanil suur ja tihe jõulupuu, mis elektriküünaldega ja iga-suguste jõulupuuehetega kaunistatud. Kamina ja jõulupuu vahel ripub seinal suur pilt.

Kui eesriie avaneb on tuba pime.

Kõlab kisa-kära, päris "lahingumöllu" - tagaajamine ja rüselemine.

Jõulupuu kõigub siia-sinna, küünlad tilisevad, sohvapadjad lendavad, tumedad lastekogud sukelduvad pimedusest, hüplevad ja kaovad mööblite varju.

Trussilla: (astub sisse pimedasse tuppa) Mis see siis tähendab? (vaevalt jõuab ta lause lõpetada, kui saab sohvapadjaga pihta, tumedad kogud ründavad teda) Jätke järele kurivaimud! Ega mina pole teie mängukann! - Silmapilk süüdake tuli! Lia - ! Kuuled! Tuli põlema!

(Hetkeline vaikus. Lia süütab laelambi)

Trussilla: (seisab keset tuba lugemislambi vari peas ja käed külgedele nõõriga kinni keerutatud. Vihaselt lastele, kes kohkunult siia-sinna seisma jäänud) See ei ole enam nali! Niisugustel mängudel on nüüd lõpp - (pead ja käsi raputades) Kes need ulakad olid? Lia - ?

Lia: (tema juurde tulles) Mina see ei olnud - ! (võtab lambivarju ta peast)

Trussilla: (oma käsi vabastades) Küll me seda arutame, kui ema-isa koju tulevad! - Midagi paremat ei oska te ka mängida - ma ei saa aru, kust te selliseid mängu õpite - ?

Taavi: Te-veest!

Trussilla: (Liale) Mis sa sellest lambivarjust käes hoiad - pane see oma kohale tagasi (näeb varju sees olevat noolt, tõmbab selle välja) Kes selle noole siia sisse lasi?

Kõik: (vaikivad süüdlastena)

Purken: (tumeda häälega) Roheline Kütt ...

Trussilla: Kes? Roheline Kütt? (ringi uurides) Kes see on?

Impa: (salapäraselt) Robin Hood!

Trussilla: Robin Hood! - ainult rumalusi teete! Sellised mängud kuulu-
vad välja - mitte siia väiksesse tuppa! (teas ringi uurides)
Palju teid siin õieti on? Taevake! Ega see siin ole kommuuni
päevakodu - (lapsi kokku ajades, toolide tagant ja laua alt)
Andersonide omad - ja Peetersoode - ja meie omad - Lia, Mait
ja Mirre - (otsivalt ringi vaadates) Kus on Mirre?

Lia: Mirre? Ma ei tea -

Kõik: (otsivalt ringi) Mirre? Kus on Mirre?

Trussilla: Silmapilk siia, Mirre!
(Kuuse alumised oksad hakkavad liikuma)

Mirre: (ronib kuuse alt välja, kuuse oksad ümber pea seotud, kui
indiaanlasel suled, väike vibu ja nool käes, ajab end
Trussilla ette püsti)

Trussilla: Soo-oh! Kust siis sina tuled?

Mirre: Metsast! (madala häälega) Ma olen Roheline Kütt!

Trussilla: Või nii - siis sina oledki kõik need nooled siia tuppa
lasknud?

Mirre: Ei ole! Ma ainult sihin! (nutuselt) Nad andsid mulle ainult
selle ühe noole!

Trussilla: Või nii! (oma ette näidates) Kõik nooled ja vibud siia -
- (lastele) ja kohe - (Mirrele) Sina kah! -

Mirre: Mu ainus nool!

Trussilla: Noh, kas saab juba?

Lapsed: (hakkavad üksteise järele oma vibusid ja nooli Trussilla
ette maha panema, võttes neid kuuse alt, selja tagant ja
pükstest)

Trussilla: Ja nüüd olgu rahu majas ja maa peal - Väljas on lund küllalt
suusatage ja robinhooditage seal terve pühade aeg -

Lia: Aga tadi Trussilla ...

Trussilla: No-jah! Tüdrukud võivad ju teisel pühal siia tulla nukku-
dega mängima -

Purken, Impa ja Taavi: (uksel tüdrukutele) Kuulsite, nukkudega hakkate mängima - (ära)

Meesi ja Kärte: (neile järele) Võite ise nukkudega mängida, meie lähme ka suusatama (tehtud ülemeelikusega) Head õhtut! Tädi Trussilla! (Pöörduvad minekule, pörkavad kokku Kapteniga) Ooh! Tere õhtut Kapten! Head õhtut Kapten! (ära)

Kapten: (lõbusalt neile järele) Tere õhtut jah - head õhtut kah! Piigakesed! No oli neil alles rutt! ...

Mait, Lia, Mirre: (Kaptenist mööda hiilides) Tere õhtut, Kapten!

Kapten: Teie kah!

Trussilla: Stopp! Seal - oot, oot! Kuhu teie kiirustate?

Lapsed: (jäävad abitult uksele seisma, vaikivad)

Trussilla: Noh?

Mirre: Meie lähme suusatama - eks?

Kapten: (Trussillale) Kui suusatama - siis suusatama! (pöördub laste poole minema)

Trussilla: Ei tule kõne alla - nüüd jõuluõhtul! Kõik jääte tuppa, ka sina, Kapten!

Lapsed: Mis me siin teeme?

Trussilla: See on teie asi - mängige! (lapsi ükselt tuppa tõrjudes) Kui head lapsed olete, tulen varsti kohvi ja värskete saiadega - (ära minnes Kaptenile) Sina, Kapten, võid ju oma mere-lugusid jutustada - neist pole sul ju puudus! (ära)

Kapten: (hädaliselt) Na-jaa!

Lia: Mängime laeva?

Mirre: Mängime tormi - (ühe põlvest kõverdatud jalaga ringi tammudes - kui merimees laevadekil) - kui laev kõigub!

Kapten: (lõbusalt tema järele tammudes, samuti) laev kõigub tugevasti - stüürbord laine - babord laine - ! (kõigub naljakalt tammudes ringi, lapsed tema järel, samuti)

Kapten: (keset tuba seisma jäädes, hüüdes) Ja nüüd! Kõik mehed pardale! (astub sohva juurde, sohvapatja nagu rooliratast kätte võttes)

Lapsed: (toole ja lauda sohva juurde tirides, "ehitavad laeva")

Kapten: Shipp ahoi! (laulab, lapsed temaga koos)

Sa tõsta auru
ja hiiwa ankur,
heiska purjed kõrgele!
Täies lastis
ja plagu mastis
purjetame merele!

Jah! Täies lastis
ja plagu mastis
purjetame merele!

(kaugelt kostab plahvatuse mürin, aknaklaasid tärisevad, tae-
vale kerkib tulekuma, lumine aed muutub punaseks)

Lapsed: (hüppavad sohvalt ja tõttavad akna juurde) Mis see oli?

Mait: See on vana telliskivi vabrik - tuli kumab sealt metsatukast!

Kapten: (kah akna juurde tõtates) Vana tühi vabrik? kuidas see siis
plahvatas?

Lapsed: See põleb - vabrik põleb!

Mait: Nüüd paistavad leegid ...

Kapten: Uskumata - seda peab väljast vaatama! (kiirustab ära)
(uus tugev plahvatus ja kiirgav valguse helk)

Lia: Nüüd plahvatas veel -

Mirre: Ja lõi valku ka!

Mait: Näe, rakett tõusis üles põlevast vabrikust - !

Teised: Rakett!

(terav vilin ja vihin, siis prantsatab midagi ülevalt korstna
kaudu kaminasse, suitsu, tolmu ja susinaga veereb suur hõbeda-
ne tsilinder kamina suust välja põrandale)

Lapsed: (taganevad hirmunult sohva juurde) Mi-is see on?

Lia: Korsten kukkus alla!

Mait: Meil pole hõbedane korsten - (läheneb tsilindrile pisut) - see
on midagi muud ...

Mirre: See on jõuluvana -

Lia: Jõuluvana ei tule korstnast - !

Mirre: Tuleb küll - Inglismaa jõuluvana tuleb - ja paneb kingitused
sukkade sisse - jah!

Teised: Mis sa seletad -

Mirre: Paneb aga jah - hästi pikkade sukkade sisse! (tsilinder hak-
kab edasi-tagasi veerema ja sealt seest kuulduv imelikku tik-
sumist)

- Lapsed: (taganevad jälle, jälgides põnevusega tsilindrit)
(imelik ese ilmub tsilindrist välja, tiirutab tsilindri otsa kohal ringi - nagu roheliselt kiirgava pea ja kahe väikese heledalt plinkiva silmaga sitikas - surisedes hoogsalt)
- Mait: (teisi laua varju tõmmates, kükitavad maha) Tasa - see elab! -
- Mirre: (samuti) Kas see on maipõrnikas - ?
- Teised: Tss! (tsilindrist ilmub nüüd nähtavale hõbedane toru, imelik sitikas kaob surisedes toru sisse, toru muutub pikemaks ja lõpuks ilmub nähtavale ka toru hoidev käsi, siis pea ja lõpuks poeb tsilindrist välja hõbedasse rüüsse riietatud kogu.
- Prauhvõmm: (raputab kangestanud liikmeid ja vaatab siis uurivalt ringi.
- Mirre: (sosinal teistele) Suur sitikas ...
- Prauhvõmm: Milline vilets maandumise sluss (kamina sisemust uurides)
ei valgust - ega vedrutavat põhja - aga pole midagi parata! -
(võtab tsilindri ja viib selle tagasi kaminasse, seades selle püsti, lülitab punased lambid ümber tsilindri ääre põlema)
paneme raketid stardivalmis - ega tea kui ruttu siit tuleb jälle ära lennata -
- Lapsed: (on tema tegevust põnevusega jälginud, ronides pooleldi laua alla)
- Mirre: (Maitile) Ära nügi - !
- Mait: Tss!
- Prauhvõmm: Ah-aa! Siin on veel keegi? (Vajutab oma imeliku sitika jälle torust välja) No, vaata järele "surr" kes siin on! (sitikas keerutab surisedes toru kohal ringi) Mis sa ütled - ? Meid on kolm - ah-soo! Ja kus? Kõik on laua all! (naerab lõbusalt)
Mis te siis seal laua all teete?
- Mirre: (ronib välja) Me olime peidus ...
- Prauhvõmm: Peidus? Kas mängisite peitust?
- Mait ja Lia: (ajavad endid püsti) Ei!
- Lia: Me kartsime sind!
- Prauhvõmm: Mind - kartsite mind? (naerab suure häälega) Olen ma siis nõnda hirmus?
- Lia: Ei - aga!
- Prauhvõmm: Võõras - ? Muidugi: ma ei ole ennast veel tutvustanudki -
mina olen Prauhvõmm -
- Mirre: Prauh ja põmm!

Prauhvõmm: Jah! Prauhvõmm Hõbeplaneedilt!

Lapsed: Hõbeplaneedilt?

Mirre: Kas sellelt - sealt ülevalt, mis hõbedaselt kiirgab?

Prauhvõmm: Just sellelt!

Mait: Aga kuidas sa siis siia tulid - või lendasid?

Prauhvõmm: See on pikk lugu - aga lühidalt: ajasin üht ilma juhita raketti taga, mis meilt plehku pani - noh, tahtsin selle ilma-ruumis dokkida oma kapsliga ja siis mõlemad tagasi Hõbeplaneedile viia - aga kiirus oli valesti arvestatud, või tõusis sellel ilma juhita raketil ja enne kui ma dokkida sain - maandus see sinna suurde ja kõrgesse slussi - (käega näidates) Seal metsatukas, aga sluss oli väike, kiirus suur - ja siis plahvatas terve see kupatus -

Mait: Seal, kus nüüd põleb - (tähendades akna poole)

Prauhvõmm: Seal jah - metsa taga -

Mait: See polnud ju midagi maandumise sluss - see oli vana telliskivi vabriku korsten -

Prauhvõmm: Korsten - mis asi see on?

Mait: Igal majal on korsten - kui köetakse, siis suits läheb korstnast välja!

Prauhvõmm: Kas teil siis köetakse korstnaga? - Oi, kui naljakas! Kas päike siis ei küta? Korsten? See siin kah - ? (näitab kamina peale) Siit läheb ka korsten üles?

Mait: Aga muidugi, kust siis suits välja pääseb -

Prauhvõmm: (naeruga) Ja mina arvasin, et see on teie maandumise sluss?

Lapsed: Meie maandumise sluss!

Prauhvõmm: No, jah - ja maandusin siia! Mul oli nõnda suur kiirus seda raketti taga ajades, et oleksin peaaegu sellega koos sinna - nagu telliskivi vabriku korstnasse kihutanud - sain aga veel viimasel silmapilgul suunda muuta ja maandusin lähemasse slussi - see on siia, teise korstnasse - see on alles nali!

Kõik: (naeravad)

Prauhvõmm: Seda ei usuks keegi Hõbeplaneedil, et teil ei ole maandumise slusse! Meil on igal majal oma sluss - muidu tuppa ei pääsegi, kui ainult slussi kaudu.

Lia: Aga uksest?

Prauhvõmm: Mis uksest?

Mait: Noh, see siin (näitab ukse avausele) niisugune neljanurgeline auk!

Prauhvõmm: Auk maja sees - hull lugu - siis läheb ju soojus välja!

Seda meil ei ole!

Kapten: (väljas) Kes seda oleks võinud uskuda, et vana telliskivi vabrik läheb põlema -

Lapsed: See on Kapten -

Prauhvõmm: Kes?

Mirre: Tädi Trussilla mees -

Lia: Temale meeldib, kui laev kõigub -

Mait: (kõigutab end) Nii -

Mirre: Siis peab käima nõnda - (Käib ühe kõvera jalaga)

Prauhvõmm: Ah, meeldib - siis teeme kõikumist! (laseb oma sitika hõbetorust välja surisema - pilt seinal hakkab kõikuma, samuti lugemislamp, lapsed kõiguvad kõik aeglaselt kaasa, kostab nagu kauget mere kohinat)

Kapten: (kolistab uksest sisse) Mis siin siis lahti on? (vaatab kõikuvat pilti ja lapsi, hakates kaasa kõikuma) T-oh! Kust see siis tuli! Päris torm!

Kapten: (hüüdes) Kõik lahtine kolu kinni surida! - Ruttu!

Mirre: See on mängult - (käib harilikult ringi) Vaata - nüüd ei ole enam!

Kõik: (naeravad lõbusalt) (Kõikumine lõpeb, sitikas läheb toru sisse tagasi)

Kapten: Mängult? Mina tundsin, et oli päris torm - põnev mäng! (näeb Prauhvõmmi) Aga kes see on?

Mirre: See on Prauh ja Põmm!

Prauhvõmm: Ma tulen Hõbeplaneedilt -

Lia: Tema tegigi sulle mere lainetamist! Laeva kõikumist!

Kapten: Soo-oh! Oled sa meremees? Mis sa merest tead ja laevadest - oleks huvitav kuulda?

Prauhvõmm: Mitte palju - vee peal lendavad raketid, ei tasu enam ära - need on aeglased!

Kapten: Raketid? Laevad - sa mõtled? Aga kuidas saab siis kaupa vedada ühest maailma otsast teise?

Prauhvõmm: Õhurakettidega - väga lihtne, laadid need täis, sead vajaliku kursi peale ja start "põmm"! - ja paari minuti pärast on kaup ühest planeedi äärest teise saadetud!

Kapten: Haruldane - aga siis jääb ju purjetamine ära- kõik purjelaevad kaovad merelt! Kahju!

Prauhvõmm: Purjelaev - mis see on?

Lapsed: Kas sa seda ei teagi? Me näitame! (Kaptenile) Ehitame Prauh ja Põmmile kah laeva - ja purjetame!

Kapten: No, minugi parast - (hüüab) Shipp ahoi! - Kõik mehed pardale! (algab endine laeva tegemise mäng sohva ja toolidega, siis asuvad kõik kohtadele)

Mirre: (Prauhvõmmi kättpidi sohva juurde tirides) Tule nüüd! Kõik mehed pardale - oli! Vaata - kuidas ma ankru üles hiivan! (Endine laul, mille ajal kõik laulu kohaselt toimivad)

Kõik: Sa tõsta auru
ja hiiwa ankur,
heiska purjed kõrgele!
Täies lastis
ja plagu mastis
purjetame merele!

Ja täies lastis
ja plagu mastis
purjetame merele!

Mait: (Prauhvõmmile) Ja nüüd torm - laeva kõikumine!

Prauhvõmm: Torm ja kõikumine! (Päästab "sitika" torust välja ja jalle kostab mere kohinat, tormi vingumist, pilt ja lambivari hakkavad kõikuma ja kõik kõiguvad sohval kaasa)

Kapten: (hüüdes) Kõik mehed pardale! - Vaba vaht kah! Purjed rehvida! Vaat - kus on alles moll! (tormi mühin muutub valjemaks) Vaadake, et te üle parda ei lenda! üks mees rooli juurde abiks! Teised pumpade juurde! See on alles lõputus! (tormi möll ja vali mühin)

Lia: (hüüdes) Enam ei jõua - süda läheb pahaks - ma jaan merehaigeks! Jätke järele!

Kapten: Torm on torm! Ei aita, peab vastu pidama!

Mirre: Me oleme juba sadamas! (Prauhvõmmile) Enam ei kõigu, eks ju?

Prauhvõmm: Ah - soo- ei kõigu, ei! (laseb sitika jalle torusse tagasi)

Kapten: See oli alles torm - jõuluõhtul! -

Kõik: Aga muidugi! Täna on ju jõuluõhtu!

Prauhvõmm: Täna - jah! Selle unustasin ma purjetamisega hoopis ära!

Mait: Kas Hõbeplaneedil on siis ka täna jõuluõhtu?

Prauhvõmm: Aga muidugi! Ja mina olen siin!

Mirre: Kas seal tuleb ka jõuluvana?

Prauhvõmm: Seda näeme kohe -

Lapsed: Näeme? Kuidas?

Prauhvõmm: Telepaoopusel! (laseb "sitika" torust välja surisema)

Kapten: Kas see surisev põrnikas on Telepa-oopus?

Prauhvõmm: Ei - aga see - see on mu saatja - vastuvõtja - aktsiooni-
lülitaja, ta lülitab nüüd kohe Telepa-oopuse ekraani sisse -
vaadake! (tuba muutub pimedaks, kõlab kauget salapärast maa-
ilmarmuusi muusikat. Suur toa aken muutub piimjalt valgeks na-
gu suur televiisori ekraan. Muusika valjeneb. Ekraanile tõuse-
vad läikivad, kiirgavad Hõbeleegid, keereldes, vingerdades -
nagu hiigel katlast kerkides)

Kapten: Vaat - see on alles ...

Lapsed: Tsst!

Prauhvõmm: Need on Hõbeleegid - nad tantsivad enne jõuluvana tulekut!
(Muusika valjeneb järjest, Hõbeleekide tants muutub ikka hoogsamaks ja hoogsamaks)

Kapten ja lapsed: (vaatlevad võlututena, seadnud endid istuma sohval ja toolidel)

Kapten: Sa tuhat ja tuline!

Lia: See on nii hirmus ilus -

Mirre: Kõik põleb ju -

Mait: See on hõbe - kõik on nagu sula hõbe -

Prauhvõmm: (sosistades) Hõbeleegid - mu õekesed ... (Korruga vaikib
muusika ja Hõbeleegid langevad hääletult kokku. Vaikus.)

Lia: Mis nüüd juhtus?

Prauhvõmm: (Salapäraselt sosistades) Nüüd ta tuleb ...

Mirre: (samuti) Kes?

Prauhvõmm: Hõbehabe! Meie jõulumees!

(Kõlab kui nägematute orelite mitmehaalelisi vilesid, kaugete
mägede kaja, mis läheneb ja läheneb. Ekraanile kerkib kumma-
line hõbedases rüüs Hõbehabe, peakattes, mis näeb välja nagu
kiirgav hõbedane kuusk. Hõbeleegid tõusevad kergelt keereldes
ja pööreldes tema ümber. Vilede kaja on vaibunud ja nagu läi-
nud üle maailmaruumi jõulumuusikale.)

Prauhvõmm: (on vaikselt hiilinud sohval ja toolidel istujate juurde ja suristab seal oma "sitikaga" nende peade kohal)

Lapsed ja Kapten: (langevad üksteise järel sügavasse unne. Muusika vaibub aeglaselt, kaugeneb ja ekraan muutub tuhmiks ja piimvalgeks, kõik kaob. Toas on endine valgus)

Prauhvõmm: (kiirustades, tuleb keskele) Soo, nüüd nad magavad kõik magusasti ja näevad und Hõbeplaneedist! Mina aga pean ruttama Hõbeplaneedile tagasi - sest varsti hakkab Hõbehabe - jõuluingitusi jagama - ja kindlasti on ka mulle midagi! Ruttu start sisse lülitada ja siis lipsti raketi kapslisse (lülitab kaminas seisva tsilindri stardi nupule, punased lambid tsilindril kustuvad, rohelised löövad põlema) Aah! Oleksin pea-aegu unustanud! Nende jõulupuu siin - (teeb "sitikaga" jõulupuu poole liigutuse ja elektriküünlad jõulupuul hakkavad põlema)

Prauhvõmm: Nüüd kurss Hõbeplaneedile! (poeb kaminas asuvasse tsilindrisse, kuulda imelikku tiksumist, siis kostab vali kärgatus - suits ja tolm, ja hele valgusevihk kaob koos tsilindriga kaminast üles. On kuulda veel raketi vihinat ja kaugenevat viilinat. Vaikus.) (Väljast kostavad kauged tuletõrje autode tuututamised)

Trussilla: (tuleb tuppa, kakao tasside ja suure saiade virnaga) To-oh! Laev sadamas ja meremehed magavad! (valjult hüüdes) Shipp ahoi!

Lapsed: Mis? Mis on?

Kapten: (virgudes) Sa tuled alati "parajal" ajal - mis sa segad maailmaruumi muusikat! -

Trussilla: Muusikat - need on ju tuletõrje-autode sireenid ... kus leidis maailmaruumi muusika -

Lapsed: Aga Prauhvõmm! Kus tema on? -

Trussilla: Prauh ja Põmm oli juba ammu siis kui telliskivi vabrik õhku lendas! Vaesekesed - see kärgatus tegi teid segasteks!

Mirre: (hüppab kamina juurde) Rakett on kadunud! -

Trussilla: Mis rakett? -

Teised: (jooksevad akna juurde) Ta lendab seal - rakett! Prauhvõmm - on teel Hõbeplaneedile -

Kapten: Oi - sa tuline silk - (tõttab akna juurde) See kiirgav hõbedane täpp, ma näen! Nüüd muutub vaiksemaks ja vaiksemaks!

Lapsed: (Hüüdes kooris) Head teed! - Häid jõulupühi Sulle, Prauhvõmm! (lehvitavad aknal)

Trussilla: No need on Pühad küll - milline algus! Jõulukellade asemel Prauh ja Põmm!

(Eesrrie)